

ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ

ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ

Астана

ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

**ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ
ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ
МӘСЕЛЕЛЕРІ**

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ

Астана, 2023

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2
Т 93

Рецензенттер:

- Исина Г.И.,* филология ғылымдарының докторы Қарағанды мемлекеттік университетінің профессоры
- Кугунуров В.В.,* филология ғылымдарының кандидаты Ресей Сол-Түстік Федералды университетінің профессоры
- Ерік Г.,* PhD, Еуразия ұлттық университетінің аға оқытушысы

Т93 Тіларалық интеграция, лингвистикалық және лингводидактикалық зерттеулердің мәселелері. Халықаралық ғылыми конференция жинағы. Ғылыми редактор– ф.ғ.д., проф. А.Е.Бижкенова. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2023. – 343 б.

ISBN 978-601-337-925-8

Жинаққа «Тіларалық интеграция, лингвистикалық және лингводидактикалық зерттеулердің мәселелері» атты 2023 ж. 8 желтоқсанында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде М.К. Аммосов атындағы Ресейдің Сол-Түстік Федералды университетімен бірігіп өткізген халықаралық ғылыми конференцияның баяндамалар кіргізілді. Мәтіндер авторлық жазбаларына сәйкес өзгертусіз беріліп отыр.

ISBN 978-601-337-925-8

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2

МАЗМҰНЫ

Бірінші бөлім

ТІЛАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАР МЕН ЗАМАНАУИ ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ БАҒЫТТАРЫ

Бижкенова А.Е., Сабитова Л.С. ПРОЦЕССЫ И РЕЗУЛЬТАТЫ ЯЗЫКОВЫХ КОНТАКТОВ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	8
Булатбаева К.Н., Смагулова М.Г. ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	13
Свистун Т.И. ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ МЕТОДЫ В ОБУЧЕНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	21
Федорова Е.П. ИССЛЕДОВАНИЕ ДРЕВНИХ ПЛАСТОВ ЛЕКСИКИ В ЦЕЛЯХ ВОЗРОЖДЕНИЯ И СОХРАНЕНИЯ ЯЗЫКОВ И КУЛЬТУР ЭТНОСОВ (НА ПРИМЕРЕ ТЕРМИНОВ РОДСТВА И СВОЙСТВА ЯКУТСКОГО ЯЗЫКА)	17
Каскабаева Р.К. ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ В СОДЕРЖАНИИ ОБРАЗОВАНИЯ В СИСТЕМЕ «ШКОЛА-ВУЗ» ПРИ ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ	24
Әбдіқадырова А.Қ., Кузембекова Ж.Ж. GLOBALIZATION AND WORLD CULTURE: ANGLICIZATION OF THE YOUTH LANGUAGE	26
Абилкасымова А.А. ТРАНСЛИНГВИЗМ МӘСЕЛЕСІН ЗЕРТТЕУДЕГІ ҒЫЛЫМИ ТӘСІЛДЕР	30
Афонская М.Н. ОСОБЕННОСТИ ОНОМАТОПОЭТИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ ВЕБТУНА)	35
Бейсенова М.К., Кенжетева Г.К., Василева Г.К. ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АНГЛИЦИЗМОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КАЗАХСТАНСКОГО МЕДИАДИСКУРСА)	40
Бисенбиева Р.С., Дуйсекова К.К. РОЛЬ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА В ПОЛИЯЗЫЧНОМ ОБЩЕСТВЕ В СВЕТЕ НОВОЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ПАРАДИГМЫ	45
Botbay G.Kh. BILINGUALISM AND THIRD LANGUAGE ACQUISITION: A MULTILINGUAL REVIEW	50
Бубякина Н.Е., Николаев А.И. ИНТЕГРАЦИЯ ЯКУТСКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ В ЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС: ПЕРСПЕКТИВЫ БИЛИНГВИЗМА	54
Жұмәділова Ә.Е. LINGUISTIC FEATURES OF THE NAMES OF DISHES IN ENGLISH ON RESTAURANT WEBSITES	56
Лешкевич И.В. АНАЛИТИЧНОСТЬ СОВРЕМЕННЫХ МЕДИАТЕКСТОВ (НА МАТЕРИАЛЕ БРИТАНСКИХ СТАТЕЙ)	61
Макарова М.Ф., Ефимова С.К. ХАРАКТЕРИСТИКА ЯПОНСКОГО СПОРТИВНОГО ДИСКУРСА НА МАТЕРИАЛЕ ГАЗЕТНЫХ СТАТЕЙ	66
Нуркасымова А.Ж. FORMATION OF LINGUISTIC IDENTITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	70
Nurgaliyeva S.Ye. DUBBING OF DISNEY CARTOONS INTO KAZAKH LANGUAGE	74

Омарова А., Султанбекова С.А. СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОТАББРЕВИАТУРНЫХ ОБРАЗОВАНИЙ В РУССКОМ И АНГЛИЙСКИХ ЯЗЫКАХ	76
Торотоева А.М. МУЛЬТИЛИНГВИЗМ В ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ	82
Ушницкая В.В. К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО МНОГОЯЗЫЧИЯ (БИЛИНГВИЗМА) И СОПОСТАВИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА ЯЗЫКОВЫХ СИСТЕМ	85
Федорова А.А., Григорьева А.А. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ОКРАШЕННОЙ ЛЕКСИКИ В СОВРЕМЕННОМ КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СЕРИАЛА «致我们单纯的小美好»)	89

Екінші бөлім

ЛИНГВИСТИКА МЕН ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аубакирова М.А. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ДІНИ ӘДЕТ-ҒҰРЫПТАРҒА ҚАТЫСТЫ ЛЕКСИКА	94
Байдильдина А., Жумаиева А. CHARACTERISTICS OF DISCOURSE AS CATEGORY OF LINGUISTICS	98
Бахытқызы Д., Кенжетасева Г.К. ҚАЗІРГІ ТІЛ БІЛІМІНДЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ТҮРҒЫДАН ЗЕРТТЕЛУІ	100
Бегетасева Г.М., Исмагулова Г.К. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ТАБИҒИ ҚҰБЫЛЫСТАРДЫ ҚАМТИТЫН ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРІНІҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	103
Beisembayeva G.Z., Issabergenova Zh.T. COGNITIVE SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING THROUGH AUTHENTIC PROFESSIONAL-ORIENTED TEXTS	106
Васильев В.В. THE STATISTICAL STUDY OF SELECTIONAL PREFERENCE AND LEXICAL ASSOCIATIONS IN THE USE OF THE SEMANTICALLY RELATED ADJECTIVES «BIG» AND «GREAT»	109
Давлетова С.Е. ТОПОНИМИКАДАҒЫ ВЕРНАКУЛЯРЛЫҚ МӘНМӘТІН	112
Даулеткереева Д.Г., Дүйсекова К.К. WEDDING/ ҮЙЛЕНУ ТОЙЫ ҰҒЫМЫНЫҢ АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕ ЗЕРТТЕУГЕ АРНАЛҒАН ЖҰМЫСТАРҒА ШОЛУ	115
Дауренбекова Э. К., Диханбаева М.А. ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ	119
Дүйсенбекова А.Н., Кенжетасева Г.К. ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕРІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ РӨЛІ	122
Егорова А.С. СОВРЕМЕННЫЕ НЕОЛОГИЗМЫ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА	125
Есимова А.К. ҚАЗІРГІ МЕДИА ДИСКУРС: МАЗМҰНЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	128
Yesbolgan A.A. UNDERSTANDING THE COMPLEXITIES OF HOMONYMS IN ENGLISH LANGUAGE	131
Zhailaubay S.S. UNVEILING THE POWER OF NAMES: EXPLORING THE ROLE OF GENDER IN URBAN NOMINATION	134
Ишутова Е.Д. ПРОЯВЛЕНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ГИБРИДИЗАЦИИ В ДЕЛОВОЙ КОММУНИКАЦИИ	138

Капкенов М.С. ОСОБЕННОСТИ СОХРАНЕНИЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТА ПРИ ПЕРЕВОДЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ НА ПРИМЕРЕ РОМАНА В. ВУЛФ «ОРЛАНДО»	142
Колодезникова-Матчигова Н.Н. ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПОНЯТИЯ «СЧАСТЬЕ» В СОВРЕМЕННОМ КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ	146
Кудеринова А.Г. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ЛАНДШАФТА ПРИ ОПИСАНИИ ГОРОДСКОЙ ТОПОНИМИИ	148
Максат Д.Б., Бижкенова А.Е. ГЕРОИЧЕСКИЕ ЭПОСЫ: ЖАНРОВО ТЕМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ	152
Медетбекова Д., Научный руководитель Бижкенова А.Е. ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ ПРОЗВИЩ И КЛИЧЕК ИЗВЕСТНЫХ ЛЮДЕЙ	155
Мурат А.К. АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	159
Омельченко Е.М., Нуркенова С.С. ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ КОНЦЕПТА «АМЕРИКАНСКАЯ МЕЧТА»	162
Оразалина М.С. ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ	167
Павлова Г.Г. ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖЕЙ В РАССКАЗАХ ДЖЕЙМСА БОЛДУИНА «SONNY'S BLUES» И ТОНИ MORRISON «THE BLUESTEYE»	169
Селезнева К.С., Жумашева А.Ш. АРХЕТИПЫ: ИЗ ПСИХОЛОГИИ В ЛИТЕРАТУРУ	173
Төрбаева Ш.М., Уланова Д.М. МЕДИАДИСКУРСЫ ЗЕРТТЕУДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ	175
Темиргалиева Г. К., Научный руководитель Н. З. Жуманбекова ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	178
Шалқарбек Ә., Қыдыкенова Д.А. АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ СОМАТИКАЛЫҚ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ КОГНИТИВТІК АСПЕКТІСІ	181

Үшінші бөлім

МЕТОДИКА МЕН ЛИНГВОДИДАКТЫНЫҢ СҰРАҚТАРЫ

Adilkhan M.K., Zhambylkyzy M. ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF AI APPLICATION IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING	185
Akzhigitova A.K., Zhambylkyzy M. ACTION RESEARCH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN MULTI-LEVEL CLASSROOMS	188
Akmakhan N. ENHANCING TEACHERS' PROFICIENCY IN UTILIZING TECHNICAL FACILITIES: BAAMBOOZLE AND WORDWALL	192
Аренова Г.У., Кардыбаева М.С. АНАЛИЗ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	196
Atajanova N.M. MODERN CHALLENGES IN LINGUISTICS: EXPLORING THE INTERSECTION OF LANGUAGE, PSYCHOLOGY, TECHNOLOGY AND SOCIETY	198
Архипова Л.Н., Архипов Л.А. ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ РИСОВАНИЕ	201

Архипова Л.А. ЗАПОМИНАНИЕ КИТАЙСКИХ ИЕРОГЛИФОВ С ПОМОЩЬЮ МНЕМОТЕХНИКИ	205
Аубакирова А.К. ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО ИНОСТРАННОГО	206
Ayasheva D.B. WEB 2.0 TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	209
Базарбаева С.Д. ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА АУТЕНТТІ МАТЕРИАЛДЫ БЕЙІМДЕУДІҢ ЖОЛДАРЫ	212
Baibatyrova K.A. "BEYOND LANGUAGE BARRIERS: EXPLORING THE IMPACT OF IELTS AND QAZTEST AS TOOLS FOR ASSESSING KNOWLEDGE IN MULTILINGUAL EDUCATIONAL ENVIRONMENTS"	216
Байзульдинова З.К. МОТИВАЦИЯ К ОВЛАДЕНИЮ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ ПОСРЕДСТВОМ ЦИФРОВЫХ ИГР: ГЕЙМИФИКАЦИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ	220
Bakhi A.K. THE USE OF STEM IN EDUCATION FOR IMPROVING THE QUALITY OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE AS A FL	225
Bekmukhambetova U.G. INDUCTIVE METHOD: UNLEASHING THE POWER OF OBSERVATION	227
Давыдова Е.М. ПРОСТРАНСТВО ВЗАИМОСВЯЗИ УЧЕБНОЙ И ВНЕУЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК УСЛОВИЕ ВОСПИТАНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ	230
Дарлова А.Н. ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ НАВЫКОВ АУДИРОВАНИЯ	234
Дерябин Б.В. ПРИНЦИПЫ АДАПТАЦИИ АУТЕНТИЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ	238
Жакупбекова А.К. Scientific supervisor – G.K.Ismagulova THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR SECONDARY SCHOOLS IN TEACHING ENGLISH	242
Zhumanova A.E., Akhmetova G.S. USING GRAPHIC ORGANIZERS AS AN EFFECTIVE TOOL FOR TEACHING GRAMMAR AND VOCABULARY IN EFL CLASSES	243
Zhumagaliyeva B.A. MOBILE PODCASTS AND VIDEO CASTS FOR DEVELOPING SPEAKING AND LISTENING SKILLS OF A FOREIGN LANGUAGE	247
Іманова D.B. NAVIGATING THE LINGUISTIC SHIFT: A BRIEF REVIEW OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN KAZAKHSTAN	251
Капитонова Д.М., Архипова Л.А. РАЗРАБОТКА ЗАДАНИЙ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ПО НЕЙРОМЕТОДИКЕ	256
Kabylzhanova B.K., Kenzhetayeva G.K. DEVELOPING EFL STUDENT'S WRITING SKILLS BASED ON STRUCTURAL APPROACH WITH THE USE OF ONLINE PLATFORMS	259
Kulakhmetova M.S., Nedostup E.A. APPLYING THE LINGUOCULTURAL APPROACH TO INSTRUCT LINGUOCULTURAL ASPECTS	264
Кульжигин Қ.Н., Кенжетәева Г.К. ПЕРСПЕКТИВЫ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	268

Кульжин Қ.Н. МЕСТО ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	272
Лукачевский А.Г. Научный руководитель Николаев А.И. СПОСОБЫ АВТОМАТИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	275
Malysheva A.D. THE DEVELOPMENT OF TEAMWORK COMPETENCE OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES STUDENTS	278
Махамбетиярова С.М., Ахметова Г.С. АҚЫЛ-ОЙ КАРТАСЫН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛЕКСИКАЛЫҚ ДАҒДЫСЫН ДАМУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ	280
Мельникова В.Н., Ибраева Ж.К. DEVELOPMENT OF SEMANTIC READING SKILLS IN THE PROCESS OF FORMATION OF STUDENTS' READING LITERACY	285
Мекежанова А.Б., Карашашева Р. ГРАММАТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ОРТА БУЫН ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ГРАММАТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ	289
Nygmetova B.J., Mukhambetzhanova A.K. LISTENING AS A METHOD OF INCREASING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH LESSONS	292
Павлова С.Н. ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ-ПЕРЕВОДЧИКОВ ВТОРОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)	296
Паршукова М.Г. СОВРЕМЕННЫЕ ИНТЕРАКТИВНЫЕ СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	299
Sadimova Zh.A., Kulakhmetova M.S. FORMATION OF ACADEMIC WRITING SKILLS IN HIGHER EDUCATION	302
Сагинбаева Д.С. ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ УЗКОГО ЧТЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	307
Sarsenbek G.O. THE EFFECTIVENESS OF E-TOOLS TO IMPROVE SELF-LEARNING OF THE ENGLISH LANGUAGE	310
Смаилова А.Ж. ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ В РАМКАХ ОБНОВЛЁННОГО СОДЕРЖАНИЯ	313
Tasbolatov O.T., Saurbayev R.Zh. WAYS OF TRANSMITTING VERBAL AGGRESSION IN MULTI-SYSTEM LANGUAGES IN POLITICAL DISCOURSE (ON THE EXAMPLE OF PRE-ELECTION DEBATES)	316
Turgunbayeva A.T. ARTIFICIAL INTELLIGENCE INFLUENCE ON ENGLISH TEACHING	320
Urasheva A.N., Utemgaliyeva N.A. MOBILE ASSISTED LANGUAGE LEARNING: CHARACTERISTICS, PEDAGOGICAL SHIFTS, AND RESEARCH INSIGHTS	323
Чалимбаева А.Д. DIRECTIONS OF HIGHER EDUCATION MODERNIZATION DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN	327
Шидердинова К.Б. ТЕХНОЛОГИИ АНАЛИЗА И РАСПОЗНОВАНИЯ РЕЧИ: КАК СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПОМОГАЮТ УЛУЧШАТЬ ПРОИЗНОШЕНИЕ И ГОВОРЕНИЕ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	331
Байманова Л.С., Шаймерденова Н.Ж. НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ ПОЛИЯЗЫЧИЯ КАЗАХСТАНА	334
Эверстова Д.А., Горохова А.И. ОБУЧЕНИЕ ЛЕКСИКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ С ПОМОЩЬЮ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ОНЛАЙН-СЕРВИСА QUIZLET	340

сленгтердің мысалдары ретінде Китайская стена, Четыре китаец, Семь бочек, Элеватор, Кукуруза, Пентагон, Красная деревня, Красная Шапочка, Байконур, Зазеркалье және т.б. сияқты жаңа тұрғын үй кешендерінің атаулары келтірілген. Мәселен, "Триумф Астана" тұрғын үй кешенін пайдалануға беруге уақыт болмады, өйткені газеттерде ол көпқабатты және көппәтерлі болғаны үшін құмырсқа илеуіш деген лақап атқа ие болды. Берілген номинациялардың лингвистикалық мәні көбінесе метафоралық трансферт болып табылады [4].

Қалалық онимикалық сленгте оқу орындарының бейресми атаулары кеңінен ұсынылған. Мысалы: Қазақ мемлекеттік медицина академиясы - Медуха-ухо; Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (ЕНУ) - Еуразия, Ермушка, Гумилевка; С. Сейфуллин атындағы Қазақ мемлекеттік агротехникалық университеті-Аграрка-арка; Қазақстан-Ресей университеті (КРУ) - Кружка; М. В. Ломоносов атындағы ММУ Қазақстандық филиалы-Кафе, Кафешка (КФ аббревиатурасы бойынша); Республикалық теміржол көлік және коммуникация колледжі-Железка немесе ЖД. Астананың жастар жаргонына медициналық мекемелердің атаулары да кіреді: Қалалық балалар ауруханасы-Деточка; Травматология және ортопедия ФЗИ-Травма.

Қазақстанның жаңа астанасы - Астананың ономастикалық кеңістігін түсіндіру үшін қажетті тілдік жағдайды талдау, өз есімдерінің хронологиялық кезеңділігі, түрлі тарихи анықтамалар мен түсініктемелер, қалалық номинациялардың өзгеруін анықтау қаланың даму тарихын, Астанада тұратын верникулярлық тілдік және мәдени байланыстарының тарихын жақсы түсінуге мүмкіндік береді [3].

Қорыта келе, топонимиядағы вернакулярлық мәнмәтінді зерттеу географиялық атауларға енген жергілікті бірегейліктің бай палитрасын ашады. Топонимдердің лингвистикалық және мәдени нюанстарын зерттей отырып, біз аймақтың тарихы, мұрасы және әлеуметтік құрылымы туралы терең түсінік аламыз. Топонимикалық зерттеулерде жергілікті элементтерді пайдалану тілдік әртүрлілікті сақтап қана қоймайды, сонымен қатар адамдар мен олардың географиялық ортасы арасындағы терең байланысқа ықпал етеді, бұл жергілікті әңгімелердің әлемнің әртүрлі ландшафттарын қалыптастырудағы маңыздылығын арттырады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. P. Trudgill. Dialect matters: Respecting vernacular language, 2016.
2. Dittmar, N. et al. "The social significance of the Berlin vernacular" in Dittmar, N. & Schlobinski (eds.) (1988). The Sociolinguistics of Urban Vernaculars: Case Studies and Their Evaluation. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH., p. 43.
3. Котлярова Т.Г. Ономастика Астаны: трансформация номинаций.
URL: <https://ia-centr.ru/experts/4077/> (дата обращения: 25.11.2018)
4. ТОП-10 народных названий столичных достопримечательностей. URL: <https://newtimes.kz/obshchestvo/33779-top-10-narodnykh-nazvanij-stolichnykh-dostoprimechatelnostej-foto>

WEDDING/ҮЙЛЕНУ ТОЙЫ ҰҒЫМЫНЫҢ АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕ ЗЕРТТЕУГЕ АРНАЛҒАН ЖҰМЫСТАРҒА ШОЛУ

Д.Г. Даулеткереева, К.К. Дуйсекова
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ

Түйіндеме: Бұл мақалада ағылшын және қазақ лингвомәдениеттеріндегі wedding/үйен тойы ұғымын зерттелген жұмыстарына шолу анықталады. Мақала үйлену дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын қарастыратын зерттеулердің негізгі тенденцияларын анықтау арқылы әдебиеттерді талдайды. Мақаланың мақсаты-осы амбебап мереке туралы баяндауларға негізделген күрделі мәдени аспектілерді ашу.

Аннотация: Данная статья посвящена обзору работ по исследованию концепта wedding/үйлену тойы в английском и казахском лингвокультурах. Статья анализирует литературу, выявляя ключевые тенденции в исследованиях, посвященных свадебным традициям и обрядам. Цель заключается в раскрытии сложных культурных аспектов, заложенных в повествованиях об этом универсальном торжестве.

Abstract: This article is devoted to the review of works on the study of the concept of wedding/ үйлену тойы in English and Kazakh linguocultures. The article analyzes the literature, identifying key trends in research on wedding traditions and rituals. The goal is to reveal the complex cultural aspects embedded in the narratives of this universal celebration.

Түйін сөздер: ұғым, үйлену тойы, лингвомәдениеттану, ағылшын тілі, қазақ тілі

Ключевые слова: концепт, свадьба, лингвокультурология, английский язык, казахский язык

Keywords: concept, wedding, linguoculturology, English language, Kazakh language

Қазіргі контексте лингвомәдениеттану тек тілдік құбылыстарды ғана емес, сонымен бірге олардың қоғамның мәдени аспектілерімен байланысын талдау қабілетімен ғалымдардың назарын аударады. Бұл тәсіл тіл мен мәдениет арасындағы байланысты түсінуді тереңдете отырып, лингвистикалық зерттеудің шекараларын кеңейтуге мүмкіндік береді. Лингвомәдениеттанудың негізгі аспектілерінің бірі-когнитивті сананың ажырамас бөлігі болып табылатын ұғымдарды талдау. Осылайша, лингвомәдениеттану мәдени құндылықтардың тасымалдаушысы ретінде тілдің семантикалық аспектілерін ашуда маңызды рөл атқарады. Осы саладағы зерттеулер тілдегі өзгерістер динамикасын анықтауға, жаңа шындықтардың әсерінен мәдени тұжырымдамаларды бейімдеуге және қазіргі әлемде тұрақты лингвистикалық-мәдени сәйкестіктерді қалыптастыруға ықпал етеді.

К. Т. Утегенова өзінің "Концепт және Концептосфера" атты еңбегінде айтқандай, ұғым - бұл тұжырымдаманың нәтижесі ретінде қалыптасатын нақты және/немесе елестетілген әлем туралы ақпараттың "шоғыры" ("білім кванты" – Кубрякова), Бұл, бір жағынан, адамның жедел ойлау бірлігін, екінші жағынан, таным объектісі туралы когнитивтік белгілердің (соның ішінде категориялық) салыстырмалы түрде жүйеленген жиынтығын білдіреді" [1, 66.]. Осы тұрғыдан алғанда, халық мәдениетінің негізгі құндылықтарының бірі болып табылатын "үйлену тойы" тұжырымдамасын зерттеу ерекше өзектілікті білдіреді.

Wedding/ үйлену тойы ұғымын ағылшын және қазақ тілдерінде зерттеуге шетелдік ғалымдардың көптеген ауқымды зерттеулері арналған. Олардың кейбірін қарастырайық.

А. С. Бабичевтің "Ағылшын және орыс лингвомәдениеттеріндегі "үйлену тойы" жақтауы" диссертациялық жұмысы лингвокогнитивті тәсілді қолдана отырып, ағылшын және орыс лингвомәдениеттеріндегі "үйлену" фрейміне арналған. Зерттеудің өзектілігі тілді лингвокогнитивті модельдеудің жеткіліксіз дамуымен және әртүрлі қоғамдардың тілдік санасында үйлену рәсімінің лингвомәдени ерекшелігінің зерттелмеуімен байланысты. Сондай-ақ, жұмыста дәстүрлі "үйлену" жақтауын бұзу жағдайлары туралы мәселе көтеріледі [2, 1316.]. Жұмыстың мақсаты-ағылшын және орыс тілдеріндегі "үйлену тойы" жақтауының құрылымы мен мазмұнын салыстырмалы зерттеу. Міндеттерге үйлену рәсімінің тілдік құралдарын анықтау, ассоциативті байланыстарды талдау және қарастырылып отырған лингвомәдениеттердегі раманың құрылымы мен мазмұнының этномәдени қасиеттерін анықтау кіреді. Зерттеуге арналған материал үйлену рәсімдері туралы ақпаратты қамтитын сөздіктерден, тезаурустардан, энциклопедиялардан және электрондық ресурстардан алынған деректерді қамтиды. Зерттеудің практикалық құндылығы оның лексикографияда, тілдік пәндерді оқытуда және оқу құралдарын жасауда қолданылуында жатыр.

Қырғыз ғалымдары Ж. М. Жалиев пен С. Р. Абдыкадыровтың "Үйлену дәстүрлерінің негізгі құндылықтары және үйлену тұжырымдамасын тілдік тәсілдермен ұсыну" зерттеуі лингвокогнитивтика және лингвомәдениеттану тұрғысынан "үйлену" ұғымын талдауға арналған. Авторлар әлемнің лингвистикалық бейнесі лингвистикалық сана мен мәдени сәйкестікті қалай қалыптастыратынын қарастырады [3, 3256.]. Зерттеу ағылшын, орыс және қырғыз мәдени лингвистикасындағы үйлену дәстүрлерінің мысалында, некенің әмбебаптығы және оның ұлттық ерекшелігіне баса назар аударады. Мақсаты-аталған мәдениеттер контекстінде "үйлену" ұғымына лингвокогнитивті және лингвомәдени талдау жүргізу.

Ф. М. Маматова өзінің "Үйлену тойы" отбасылық дәстүрі ағылшын және өзбек лингвомәдениетінде (лексикалық және фразеологиялық бірліктердің мысалдарында)" атты диссертациялық зерттеуінде ағылшын және өзбек мәдениеттеріндегі отбасылық дәстүрлер контекстінде неке серіктесін таңдау принциптері мен неке мәртебесіне салыстырмалы талдау жүргізеді. Зерттеу екі мәдениеттің ұлттық ерекшеліктерін тереңірек түсіну үшін

фразеологиялық өрнектер мен неке аспектілерін пайдаланады. Мақала мәдениетаралық қарым-қатынастағы мүмкін түсініспеушіліктердің алдын алуға бағытталған. Сонымен қатар тақырыптың өзектілігін, әсіресе ағылшын және өзбек қоғамдары арасындағы өзара әрекеттесудің артуына байланысты негізделеді. Зерттеудің сипаттамалық және салыстырмалы әдістерін қолдану арқылы серіктес таңдау процесінде және екі мәдениеттің лингвомәдениетіндегі некенің әлеуметтік мәртебесіндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтар анықталды. Нәтижелер екі мәдениеттің де отбасылық нормаларындағы айқын айырмашылықтарды көрсетеді, сонымен қатар неке дәстүрлеріне қатысты кейбір мақал-мәтелдерде айтылған ұқсас көзқарастарды көрсетеді [4, 86].

Башқұртстандық ғалым Л. Х. Самситованың "Башқұрт және қазақ тілдеріндегі "туй/той" (үйлену тойы) ұғымының семантикалық кеңістігі" атты зерттеуі башқұрт және қазақ мәдениеттері әлемінің тілдік көрінісіндегі "туй/той" тұжырымдамасының семантикалық кеңістігін талдауға бағытталған. Автор бұл тұжырымдаманың мазмұны тек ұлттық ерекшелікке ғана емес, сонымен қатар тиісті лингвомәдени қауымдастықтардың мәдениеті мен дүниетанымының ерекшеліктерін атап көрсетеді. Бұл тұжырымдаманы зерттеу әлемнің тілдік бейнесін қайта құруына құнды болып есептеледі. Жұмыс мәдениеттің рәміздерінде, әсіресе башқұрттар мен қазақтардың дәстүрлі үйлену рәсімінде көрінетін этникалық бірегейліктің ерекшеліктерін көрсетеді. Үйлену рәсімі халықтың дүниетанымын, психикалық ерекшеліктері мен көркемдік мәдениетін бейнелейтін, сондай-ақ этникалық қауымдастықты біріктіретін халықтық драма ретінде қарастырылады. Зерттеу қорытындысы бойынша, "туй/той" тұжырымдамасы башқұрттар мен қазақтардың менталитеті мен мәдениетін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Олардың әлемнің тілдік бейнесі мен ұлттық-мәдени бірегейлігінің ажырамас бөлігі болып табылады [5, 46].

Ю. М. Зинина мен А. Н. Андросенко ғалымдарының "Қазіргі лингвистикадағы "свадьба"/"wedding" тұжырымдамасын және онымен байланысты дәстүрлерді орыс және шетелдік әлем картиналарында зерттеу" мақаласында "свадьба"/"wedding" ұғымын орыс және шетелдік әлем бейнесінде қарастырады. Бұл жұмыста түсіндірме сөздіктерді қолдана отырып, тұжырымдаманың мағынасы талданып, Ресейде, Венгрияда және Ұлыбританияда неке қию аспектілері қарастырылады. Сондай-ақ, авторлар 2020 жылы Ресейден және шет елдерден келген 120 қатысушының арасында жүргізілген сауалнаманың нәтижелерін ұсынады, үйлену дәстүрлерімен қарым-қатынасты анықтайды [6, 556].

Қазақ авторларының ағылшын және қазақ тілдеріндегі wedding/ үйлену тойы ұғымын зерттеу саласындағы жұмыстарды талдауы шектеулі. Дегенмен, Г. М. Әлімжанова, Ж. Н. Сарангова, А. Б. Шалманова сияқты ғалымдардың осы тақырып бойынша ауқымды зерттеулері бар.

Қарастырылып отырған "үйлену тойы" тұжырымдамасын талдауға Г. М. Әлімжановтың "Ритуалданған коммуникативтік жағдайды лингвомәдени талдау – "үйлену тойы" мақаласы арналған. Автор өз мақаласында орыс, британдық және американдық мәдениеттер материалындағы лингвомәдени ритуалданған коммуникативті жағдайды – "үйлену тойын" қарастырады. Оның айтуынша, рәсімдер адамдар тобының, этникалық немесе діни қауымдастықтың әлеуметтік өмірінің негізгі принциптерінің тұрақтылығына ықпал етеді. Ритуалданған мінез – құлық–бұл шарттар тізбегі ретінде көрінетін шеңбердегі қарым-қатынасты білдіретін коммуникативті әрекеттер процестері: кім–кімге–қашан–қайда–не–неге–қалай. Нақты материалды талдау бізге барлық талданатын мәдениеттер үшін айырмашылықтармен сипатталатын жалпы нәрсені және белгілі бір мәдениеттерде ғана болатын, сонымен қатар философиялық және діни түсініктермен, терең ұлттық дәстүрлермен шартталған ұлттық ерекшеліктерді анықтауға мүмкіндік берді [7, 936].

Біз қарастырып отырған аспектіте Ж. Н. Сарангаевтың "Қалмақ, орыс және ағылшын лингвомәдениеттеріндегі үйлену рәсімінің эмблемалық сипаттамалары" атты еңбегі де кең зерттелген. Жұмыста қалмақ, орыс және ағылшын халықтарының лингвомәдениеттеріндегі үйлену рәсімінің эмблемалық ерекшеліктері зерттеледі. Бұл тұрғыда эмблема үйлену рәсімдері аясында жасырын ақпаратты ашуға бағытталған коммуникативті белгі ретінде

карастырылады. Талдау үйлену рәсімінің эмблемалық көрінісі этикет формулаларын, лексика-фразеологиялық өрнектерді, сондай-ақ мәдени шартты мінез-құлық көзқарастарын қолдануды қоса алғанда, әртүрлі ауызша, мінез-құлық реакциялары арқылы жүретінін анықтауға мүмкіндік береді. Зерттеу әдістемесі тарих, этнография және әлеуметтану аспектілерін ескере отырып, үш лингвомәдениетті салыстырмалы талдауға негізделген. Алынған нәтижелер оларды мәдениетаралық коммуникация, лингвомәдениеттану, семиотика және дискурс теориясы саласында қолдануды болжайды [8, 164б.].

А. Б. Шалманова мен Л. Ф. Попованың "Қазақстан Республикасы Ақтөбе облысы қазақтарының үйлену сыйлықтары жүйесіндегі дәстүрлі компонент" атты еңбегінде Қазақстан Республикасындағы Ақтөбе облысы қазақтарының дәстүрлі үйлену сыйлықтарын зерттеуге арналған. Авторлар бұл жүйені ХІХ ғасырдың көздеріне сүйене отырып, қазіргі үйлену әдет-ғұрыптарының маңызды элементі ретінде талдайды [9, 143б.]. Үйлену рәсімдерінде тұрақты дәстүрлі бөлігі атаплып, ол сыйлықтардың жалпы санаттарының қажеттілігі мен оларды қатаң тапсыру тәжірибесі туралы түсініктерді сақтайды. Сондай-ақ, мәтінде далалық зерттеулер барысында ақпараттық дереккөздердің жергілікті дәстүрлерге әсерін зерттеу қажеттілігі туралы мәселе көтеріледі.

Ағылшын және қазақ тілдеріндегі wedding/үйлену тойы ұғымын зерттеуге арналған жұмыстарға шолу нәтижесінде бұл тақырып лингвомәдениеттанушылар мен тіл зерттеушілері саласында енді ғана дами бастағаны анық. Қазіргі тіл білімінің дамуы тіл мен мәдениетті зерттеумен тығыз байланысты және олардың арасындағы қарым-қатынастың маңызды аспектілерін ашады. "Үйлену тойы" тұжырымдамасын зерттеу әсіресе өзекті болып отыр, өйткені үйлену тойы халықтың әлеуметтік өмірінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Ағылшын тілі "wedding" тұжырымдамасын зерттеуінде ғалымдардың назары жан-жақты аударылады. Көптеген диссертациялар осы концепттің әртүрлі аспектілерін зерттейді. Бұл жұмыстар ядролық лексемалардың семантикасын ашып қана қоймайды, сонымен қатар ағылшын тілінің мәдени және танымдық ерекшеліктерін жақсы түсінуге көмектеседі.

Қазақ тілі контекстінде "үйлену тойы" тұжырымдамасын зерттеу қазіргі уақытта бірнеше диссертациялық жұмыстармен шектелетінін көруге болады. Бұл біздің білімімізді одан әрі кеңейтуге және осы ұғымды қазақ тілінде зерделеуге бірегей мүмкіндік береді.

Қорытындыла келе ағылшын және қазақ тілдеріндегі wedding/үйлену той ұғымын зерделеу біздің лингвомәдениеттану туралы түсінігімізді байытып қана қоймай, сонымен қатар әрбір тілдік қоғамдастықтың бірегей ерекшеліктерін ашуына салыстырмалы зерттеулердің маңыздылығын көрсетеді. Осы салада алдағы зерттеу жұмыстары ағылшын және қазақ қоғамдарындағы лингвистикалық ғылымның дамуы мен еңбектің мәдени аспектілерін түсінуге елеулі үлес қосуға уәде береді.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Утегенова К. Т. Концепт и концептосфера. // Учебное пособие. Уральск: РИЦ ЗКГУ. 2020. – С. 269
2. Бабичева А. С. Фрейм «Свадьба» в английской и русской лингвокультурах// Филологические науки. Сравнительное историческое и типологическое языковедение. Волгоград, 2007 – С. 190
3. Zhaliyeva Zh., Abdykadyrova S. Main Values of Wedding Traditions and Representation of Wedding Concept by Language Means // Бюллетень науки и практики. 2022. Т. 8. №1. –С. 321-328.
<https://doi.org/10.33619/2414-2948/74/48>
4. Feruza Makhhammadovna Mamatova. Family tradition «Wedding» in the English and Uzbek linguculturology (on the examples of lexical and phraseological units)// International Journal of Academic Research in Business, Arts and Science, (IJARBAS.COM). Vol. 2, №1. 2020. – P. 1-11
<http://doi.org/10.5281/zenodo.4122498>
5. Самситова Л. Х. Семантическое пространство концепта «туй/той» в Башкирской и казахской языковой картине мира// Уфа, Башкирстан. 2013. – С. 4
6. Зинина Ю.М., Андросенко А.Н. Исследование концепта «свадьба»/“wedding” в современной лингвистике и связанных с ним традиций в русской и зарубежной картинахмира// Филология: научные исследования. – 2021. № 5. – С. 51-62. DOI: 10.7256/2454-0749.2021.5.35660
URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=35660
7. Алимжанова Г. М. Лингвокультурологический анализ ритуализованной коммуникативной ситуации «свадьба». // Алматы. Вестник КазНУ. Серия филологическая. Том 167. №3. 2017. – С. 93-98